

บทที่ ๑

บทนำ

สภาพปัญหา

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้นั้น การพัฒนาการเมืองเพื่อไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ในประเทศไทยยังมีอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ รัฐบาลชุดต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองไม่ได้สร้างพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง เป็นเพียงแต่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและโครงสร้างทางการเมืองในระบบรัฐสภาเท่านั้น ประชาชนไม่ได้เป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังจนอาจจะกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยของไทยนั้นล้มลุกคลุกคลานมา เกือบตลอดเวลาไม่มีโอกาสที่จะเจริญเติบโตตามวิถีทางประชาธิปไตย เหมือนดังเช่นประเทศยุโรปตะวันตกทั้งนี้ เพราะขาดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะนักศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตก็ได้มีบทบาทในทางการเมืองในกรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เท่านั้นซึ่งในระบอบนั้นนักศึกษาได้มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูงแต่ เป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นมาก

เพื่อที่จะให้ได้มีระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้น ประชาชนจำเป็นต้องสนใจการเมืองต้องติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวและต้องมีความกระตือรือร้นในทางการเมือง จะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องดำเนินตามนิยามของอดีตประธานาธิบดีอับบราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่า เป็น "การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน" แสดงถึงหลักที่ว่าในระบอบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ว่าประชาชนถูกปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเองแต่ต้องโดยประชาชนเองซึ่งเป็นหลักที่สำคัญยิ่งกว่ามาก^๑ และจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งเสียมิได้

^๑ ชาร์ล โอลิเวีย ฟาแรน, ประชาธิปไตยแอดแลนติก แปลโดย เสน่ห์ จามริก
(พระนคร: สภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๑๒), หน้า ๒๑.

การตัดสินใจโดยคนทั้งหมดหรือคนส่วนใหญ่ นั้นย่อมจะดีกว่าคนเพียงบางกลุ่ม เพราะถ้ามีประชาชนเพียงบางกลุ่ม เขามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว รัฐบาลอาจจะดำเนินการที่จะเปิดต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ได้^๑ ดังนั้นการไม่สนใจและการเพิกเฉยจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำเพราะจะยิ่งทำให้มีผู้ฉวยโอกาสแย่งชิงอำนาจกันได้ง่ายยิ่งขึ้น และทำให้ประสิทธิภาพการปกครองก็ย่อมลดลงและเสื่อมลงเป็นลำดับ การป้องกันที่สำคัญคือ ประชาชนทุกคนจะต้องถือเป็นสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องสนใจติดตามข่าวความเคลื่อนไหวและกระตือรือร้นที่จะมีบทบาทร่วมทางการเมือง

ดังนั้นในฐานะที่นักศึกษา เป็นพลเมืองของชาติและเป็นผู้ได้รับสมญานามว่า "ปัญญาชน" ที่มีระดับความรู้และสติปัญญาค่อนข้างสูงซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตนั้น จึงควรอย่างยิ่งที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อันที่จริงนั้นจะเห็นได้ว่าความเกี่ยวพันของนักศึกษาที่มีต่อระบบการเมืองของรัฐนั้น เริ่มต้นมานานแล้วแต่ไม่ค่อยจะมีความต่อเนื่องในการกระทำมากนักและบทบาทของนักศึกษา เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองของหลายประเทศทั้งประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและประเทศกำลังพัฒนา^๒

ในสหรัฐอเมริกา นักศึกษามีบทบาทในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก คือ กลุ่มที่เป็นสมาชิกกรุ่นเยาว์ของพรรคเดโมแครทและรีพับลิกัน ในสมัยประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี หลังจากเริ่มก่อตัวที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ค.ศ. ๑๙๖๔ นักศึกษาก็มีแนวความคิดไปในทางเสรีนิยมมากขึ้น เช่น การต่อต้านมิให้สหรัฐอเมริกาเข้าไปมีส่วนพัวพันกับสงครามเวียดนาม การสนับสนุนความเสมอภาคในหมู่ประชาชนโดยไม่จำกัดว่าผิว หรือศาสนาใดและการสนับสนุนการช่วยเหลือชนกลุ่มน้อย

^๑ สุขุม นวลสกุล, วิทยา นภาศิริกุลกิจ และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, การเมืองและการปกครองไทย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑), หน้า ๑๐-๑๑.

^๒ ประเทศกำลังพัฒนา หมายถึง ประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจากระบบดั้งเดิมไปสู่ระบบใหม่ตามรูปแบบของประเทศตะวันตกโดยเฉพาอย่างยิ่ง. การเมืองในลัทธิประชาธิปไตย โดยที่อิทธิพลของระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมดั้งเดิมยังมีอิทธิพลอยู่ทำให้ประเทศอยู่ในระหว่าง "หัวเลี้ยวหัวต่อ" (Transitional Period) เช่น ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินโดเนเซีย ฯลฯ

ในเยอรมัน กลุ่มนักศึกษาเยอรมันประท้วงการเสด็จเยี่ยมของกษัตริย์อิหร่านในกรุงเบอร์ลิน เมื่อ ๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๗

ในฝรั่งเศส "กลุ่มสหพันธ์นักศึกษาฝรั่งเศส" ต่อต้านสงครามอัลจีเรีย และประท้วงรัฐบาลที่ทิ้งระเบิดปรมาณูเพื่อการศึกษาต่อไป

ในญี่ปุ่น นักศึกษาสหพันธ์องค์การนักศึกษาญี่ปุ่นต่าง ๆ ประท้วงการเยือนญี่ปุ่นของประธานาธิบดีไอเซนเฮาเวอร์และต่อต้านการสร้างสนามบินใหม่ เดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๗๑ เพราะเกรงว่าจะทำให้คนยากจนเดือดร้อนจากการเวนคืนที่ดิน

ในเกาหลีใต้ นักศึกษาเกาหลีใต้ต่อต้านเพื่อเอกราชของประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ และส่งอาสาสมัครช่วยทหารรบในสงครามกับเกาหลีและการเดินขบวนของนักศึกษา เมื่อ ๑๔ เมษายน ค.ศ. ๑๙๖๐ ต่อต้านการปกครองของประธานาธิบดีชุงมันรีจนสำเร็จ^๑

ในตุรกี นักศึกษาตุรกีเดินขบวนคัดค้านนโยบายบางประการของประธานาธิบดีคิเมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๐ และทำให้ประธานาธิบดีถูกโค่นและถูกแขวนคอในปีต่อมา

ในพม่า อินโดเนเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและอเมริกาใต้ นักศึกษาได้มีบทบาททางการเมือง เช่นเดียวกัน^๒

ส่วนบทบาททางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น เริ่มมีมานานแล้วเช่นกัน อาจจะกล่าวได้ว่า เมื่อมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ นั้น บทบาทของนักศึกษาอาจเริ่มมีขึ้นบ้างหลังพ.ศ. ๒๔๕๔ แต่ไม่เป็นที่ปรากฏแพร่หลาย เพราะในระยะแรก ๆ นั้น บทบาทของนักศึกษาในการต่อต้านรัฐบาลหรือชาวต่างชาติไม่มี ทั้งนี้เพราะเป็นสมัยที่ประเทศไทยยังปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และไม่ได้เป็นเมืองขึ้น

^๑ ณรงค์ ลินสวัสดิ์ และรอส พริสเซีย, อุปลรรคของระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๗), หน้า ๒๘.

^๒ บรรพต วีระสัย, สุรพล ราชภัฏชาธิกรและบวร ประพฤตติ, รัฐศาสตร์ทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๒๐๓-๒๐๗.

ของฝรั่ง ต่อมามหาวิทยาลัยแห่งอื่น ๆ ก็ได้ถูกสร้างขึ้นตามลำดับ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรมการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๖ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๕ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๔๘๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๗ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๐๗ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๑๐^๑ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๔ นักศึกษามหาวิทยาลัยเหล่านี้ได้มีบทบาททางการเมืองต่าง ๆ^๒ เช่น การเดินขบวนเรียกร้องดินแดนจากฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๔๘๓ ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับฝ่ายทหาร พ.ศ. ๒๔๘๓ การเดินขบวนต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อย พ.ศ. ๒๕๐๐ การเดินขบวนกรณีเขาพระวิหาร พ.ศ. ๒๕๐๕ การเดินขบวนต่อต้านการขึ้นราคาข้าวโดยสารรถเมล์ พ.ศ. ๒๕๑๒ บทบาททางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการเลือกตั้งทั่วไปเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ การเดินขบวนต่อต้านการคอร์รัปชันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๓ การเดินขบวนต่อต้านประกาศปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๔ กรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้น

เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นวิวัฒนาการความเคลื่อนไหวของนักศึกษาที่แสดงออกให้เห็นว่ามีความสนใจทางการเมืองอย่างจริงจังและกว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะหลังกรณี ๑๔ ตุลาคม เป็นต้นมา ในสมัยรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ นักศึกษาได้เข้าร่วมงานกับตำรวจทุกสถานี ๆ ละ ๑๐ คน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประชาชนทำร้ายตำรวจ และป้องกันผู้ร้ายที่อาจจะแฝงมาในรูปของนักศึกษา ได้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบการกักตุนสินค้าในโกดังเก็บของของบริษัทต่าง ๆ และได้เผยแพร่ประชาธิปไตยตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในนามศูนย์ส่งเสริมและเผยแพร่ประชาธิปไตย (ศสป) เป็นต้น อิทธิพลของกลุ่มนิสิตนักศึกษาได้ขยายตัวออกไปกว้างขวาง โดยประสานงานกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ เช่น กลุ่มกรรมกร กลุ่มชาวไร่ชาวนา ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมจากรัฐบาล^๓ เช่นกรณีการนัดหยุดงานของโรงงานทอผ้า การคัดค้านโครงการอ่างเก็บน้ำมาบประชัน

^๑ ณรงค์ ลินสวัสดิ์, อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตย, หน้า ๒๔-๓๑.
^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.
^๓ นพดล ศรีสุข, "บทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ. ๒๕๑๔ ศึกษาด้านการรวมกลุ่มพรรคและความขัดแย้ง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๘๒-๑๗๑.

การประท้วงเรื่องแร่เทมโก้ ฟังงา การขับไล่ฐานทัพสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กลุ่มนิสิตนักศึกษา มีบทบาททางการเมืองในระยะสั้นมาก แต่ในที่สุดก็ค่อย ๆ เลื่อมพลังลงตามลำดับ โดยเฉพาะหลังกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และในปัจจุบันกลุ่มนิสิตนักศึกษาได้เริ่ม มีบทบาททางการเมืองโดยมีการประสานงานระหว่างสโมสรนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น กรณีการคัดค้านขึ้นค่าโดยสารรถเมล์

นอกจากกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ที่แสดงให้เห็นแนวโน้มความต้องการของ นิสิตนักศึกษาในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว กิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นกรณีการเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งหรือการสมัครเป็นสมาชิก พรรคการเมือง สิ่งเหล่านี้นักศึกษาได้มีบทบาทเข้าร่วมทางการเมืองหรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งนี้เพราะ มหาวิทยาลัย รามคำแหงซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาริชาการและ วิชาชีพชั้นสูง ทำการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงและทะนุบำรุงวัฒนธรรม^๑ เปิดรับนักศึกษาโดย ไม่ต้องสอบเข้าและไม่จำกัดและเปิดโอกาสให้นักศึกษามาเรียน เป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวก็ได้ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีคุณสมบัติแตกต่างจากนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ ซึ่งอาจจะส่งเสริมพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่าง ออกไปและมีลักษณะเฉพาะของตนเองได้ โดยเฉพาะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเป็น "ประชากร" ที่ศึกษาและใกล้ชิดทางการเมืองมากกว่าคณะอื่น ๆ ด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในอันที่จะดำรงวิถีทาง ระบอบประชาธิปไตยให้คงอยู่ การศึกษาริชาการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา คณะ รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษา ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ทำให้นักศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่และคุณลักษณะพิเศษต่างจาก

^๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักงานอธิการบดี, กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๑๙), หน้า ๔.

มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งในด้านอายุและอาชีพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- ๑. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ๒. เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจความคิดเห็นและพฤติกรรมนั้น
- ๓. เพื่อนำผลวิจัยเป็นแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๔. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการวิจัยในด้านนี้และ เป็นลู่ทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป

การที่เลือกศึกษาเฉพาะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ก็เพราะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับการเมือง การปกครองและการบริหารของรัฐ และความสัมพันธระหว่างรัฐต่าง ๆ ซึ่งน่าจะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาได้ดี

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยชี้ให้เห็นพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ช่วยให้เข้าใจสภาพและปัญหาการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมให้แก่ศึกษานอกจากนี้ยังเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

สมมุติฐาน

การวิจัยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ตามแนวความคิดของ Milbrath^๑ ซึ่งแสดงความคิดเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองโดยตั้งสมมุติฐานเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ๔ ประการ คือ

- ๑. นักศึกษาชาย เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกประเภทมากกว่านักศึกษาหญิง

^๑ Lester W. Milbrath and M. L. Goel, Political Participation. 2d ed. (Chicago: Rand McNally College Publishing Co., 1971)

๒. นักศึกษาที่มีอายุมากจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกประเภทมากกว่านักศึกษาที่มีอายุน้อย
๓. นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๙ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาปีการศึกษา ๒๕๒๐
๔. นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพ
๕. นักศึกษาที่บิดามีอาชีพรับราชการจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่บิดามีอาชีพอื่น ๆ
๖. นักศึกษาที่มีรายได้ค่าใช้จ่ายสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีรายได้ค่าใช้จ่ายต่ำ
๗. นักศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่อยู่ในต่างจังหวัด
๘. นักศึกษาที่มีความรู้ทางการเมืองระดับสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนความรู้ทางการเมืองต่ำ
๙. นักศึกษาที่มีความสำนึกทางการเมืองระดับสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีความสำนึกทางการเมืองระดับต่ำ

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี เวลาและทุนจำกัด ผู้วิจัยจึงจำกัดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เฉพาะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ที่สมัคร เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา ๒๕๑๙ และ ๒๕๒๐ เหตุผลที่เลือกกลุ่มประชากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเป็นกลุ่มประชากรหลายอาชีพ และวัย และเลือกกลุ่มตัวอย่างคณะรัฐศาสตร์ เพราะมีโอกาสใกล้ชิดและมีความสนใจทางการเมือง มากกว่าคณะอื่น โดยเฉพาะผู้ที่ สมัคร เข้าศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๙ และ ๒๕๒๐ มีความคิดเห็นและ ประสบการณ์ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากเพียงพอ นอกจากนั้นผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและมีความสะดวกในการเก็บข้อมูลมาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างจำนวน ๘๐๐ คน จากนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ที่สมัคร เข้า

ศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๔ และ ๒๕๒๐ จำนวน ๑๖,๒๗๖ คน^๑ ประมวลร้อยละ ๕ โดยแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาที่เรียนในชั้นเรียน ๓ ห้องเรียนด้วยกัน

นิยามศัพท์

"การเมือง" หมายถึง แบบแผนความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่คงอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจ กฎเกณฑ์ และความมีอำนาจเป็นประการสำคัญ^๒

"นักศึกษาชั้นปีที่ ๓" หมายถึง นักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีการศึกษา ๒๕๒๐

"นักศึกษาชั้นปีที่ ๔" หมายถึง นักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีการศึกษา ๒๕๑๔

"ทัศนคติทางการเมือง" หมายถึง ความรับรู้เกี่ยวกับและความรู้สึกในทางบวกหรือลบ ต่อทัศนคติทางการเมืองและความรู้สึกที่มีทั้งทิศทาง (เพื่อหรือต่อต้านนโยบายผู้สมัครหรือพรรค) และความหนาแน่น (ที่อธิบายว่าทำไมจึงเข้าร่วมทางการเมือง)

"ความสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมือง (Sense of Political Efficacy) หมายถึง ความรู้สึกที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองย่อมเป็นไปได้และพลเมืองแต่ละคนสามารถมีส่วนนำความเปลี่ยนแปลงนี้ได้

"ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง" (Sense of Civic Obligation) หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าบุคคลควรจะมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงว่ากิจกรรมทางการเมือง เช่นนั้นจะให้ผลคุ้มค่าหรือไม่

"ความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) หมายถึง ความเข้าใจว่า

^๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล. ฝ่ายวิจัยและสถิติ, ตารางแสดงจำนวนผู้สมัครและชั้นทะเบียนเรียนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง (เมษายน: ๒๕๒๒).

^๒ Robert Alan Dahl, Modern Political Analysis (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1963), p. 6.

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางการเมืองมีผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ ไม่ด้านใดก็ตามหนึ่งก็ไม่ได้
นิ่งนอนใจและหาหนทางทำให้การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ต้องการ แต่ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีก็สนับสนุน
และส่งเสริม

"การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง" (Political Participation) หมายถึง การเข้า
มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจและถูกต้องตามกฎหมายของสมาชิกในสังคมซึ่งมีจุด
มุ่งหมายโดยทางตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาล
ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งลำดับขั้น
ในการดำเนินงาน ๕ ขั้น ดังนี้ คือ

- ๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลเหล่านั้น
มาสร้างกรอบแนวความคิดในการกำหนดปัญหาในการวิจัยและการตั้งสมมุติฐาน เพื่อวิเคราะห์
- ๒. การวางแผนการวิจัย ผู้วิจัยได้วางแผนต่าง ๆ เพื่อกำหนดตัวแปรและกลวิธีที่จะ
เก็บข้อมูลในการดำเนินงานวิจัยโดยกำหนดปัญหาในการวิจัย สภาพปัญหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตั้ง
สมมุติฐานการวิจัย พิจารณากำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างตลอดจนสร้าง
แบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกำหนดวิธีการวิเคราะห์
- ๓. สมมุติฐานทางสถิติ

เนื่องจากมีตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของ
นักศึกษาเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การที่จะศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลทุกตัวย่อมกระทำได้ยาก จึงเลือก
ศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เห็นว่ามีมีความสำคัญเท่านั้น และนำสมมุติฐานทางวิจัยแปลงเป็นสมมุติฐานทาง
สถิติซึ่งประกอบด้วย Null Hypothesis (H_0) และ Alternative Hypothesis (H_A) สำหรับ
Null Hypothesis จะเป็นดังนี้

- ๑) ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

- ๒) ไม่มีความแตกต่างด้านอายุในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๓) ไม่มีความแตกต่างระหว่างปีที่สมัคร เข้าศึกษา ๒๕๑๔ กับ ๒๕๒๐ ในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๔) ไม่มีความแตกต่างระหว่างวุฒิก่อนสมัคร เข้าศึกษาในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๕) ไม่มีความแตกต่างระหว่างอาชีพบิดาของนักศึกษาในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๖) ไม่มีความแตกต่างระหว่างค่าใช้จ่ายต่อ เดือนของนักศึกษาในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๗) ไม่มีความแตกต่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๘) ไม่มีความแตกต่างระหว่างความรู้ทางการเมืองสูงและต่ำในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๙) ไม่มีความแตกต่างระหว่างความสำนึกทางการเมืองสูงกับต่ำในการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยมีตัวแปรทดสอบทางสถิติในการวิจัย ๒ ประเภท ดังนี้ คือ

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ เพศ อายุ ปีที่สมัคร เข้าศึกษา ที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายประจำเดือน อาชีพบิดา วุฒิก่อน เข้าศึกษา ความรู้ทางการเมืองและความสำนึกทางการเมือง

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแบ่งเป็น ๔ กิจกรรม แต่ละกิจกรรมมี ๔ ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บ้างครั้ง และไม่เคยทำ

ข. การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามซึ่งเป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัยสนามครั้งนี้ มี ลักษณะหรือแบบฟอร์มทั้ง ๒ แบบ คือ แบบที่เป็นคำถามแท้ ๆ (Questionnaires) และแบบตารางสำรวจ (Survey Schedule) โดยมี

๑) เนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนแรกเป็นคำถามเกี่ยวข้องกับพื้นฐานในการวิจัย ส่วนตอนหลัง เป็นคำถาม เกี่ยวกับพฤติกรรม การ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมืองและความสำนึกทางการเมือง

๒) รูปของคำถาม เป็นแบบที่ต้องการคำตอบเจาะจง (Fixed Alternative

Question or Closed Form) ประกอบด้วยคำถามตอบรับหรือปฏิเสธ (Yes-No Question) และคำถามประเภทเพื่อเลือก (Check List Question) ชนิดที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวโดยใช้เครื่องหมาย ✓ (ถูก) หรือ X (ผิด) ภาพหน้าข้อที่ต้องการตอบและมีช่องว่างให้ตอบอย่างเสรีด้วย (Multiple Choice) และแบบตารางสำรวจชนิดให้เลือกตอบตามลำดับความสำคัญ (Rating Scale) ซึ่งมีตึกีของการตอบ ๔ ระดับ (Four Point Rating Scales) คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้งและไม่เคยทำ และตึกีของการตอบ ๕ ระดับ (Five Point Rating Scales) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง^๑

ค. ประชากรและตัวอย่างของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรร การเข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ เฉพาะผู้ที่สมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีการศึกษา ๒๕๑๔ และ ๒๕๒๐ จำนวน ๘๐๐ คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ๑๖,๒๗๖ คน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากนักศึกษาที่มีความคิดเห็นและประสบการณ์ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับการเข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยมากเพียงพอ

๑) วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ก) เลือกกลุ่มตัวอย่างชั้นเรียนตามบัญชีกระบวนวิชารัฐศาสตร์ที่เปิดสอนในภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๒๒ จำนวน ๓ ห้องเรียน ตามความสะดวกในการศึกษาวิจัย (Convenience Samples) และตามความเหมาะสมกับการวิจัย (Purposive Samples)

ข) ลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์เฉพาะรหัสชั้นต้นด้วย ๑๔ และ ๒๐ ที่เข้าเรียนในชั้นเรียนที่กำหนดโดยการลุ่มแบบมีระบบ (Systematic System) เลือกนักศึกษาที่นั่งเรียนแถวที่ ๑ ๓ ๕ ๗ ... เป็นต้น

๒) ขนาดตัวอย่าง การเลือกจำนวนตัวแทนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกณฑ์ไม่เกิน

^๑ ลิตา เจริ์, วิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ บรรณานุกรมและเชิงอรรถ (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐), หน้า ๕๐-๕๒, จุมพล สวัสดิ์ยากร, หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, ๒๕๒๐), หน้า ๑๕๖-๑๖๒.

๕ % ของจำนวนประชากรที่สมัคร เข้าศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ และ ๒๕๒๐ ดังนั้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ประมาณ ๘๐๐ คนจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ๑๖,๒๗๖ คน

ง. วิธีการส่งแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจัดทำจดหมาย เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามแนบไปพร้อมแบบสอบถามโดยระบุชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ (ตามตัวอย่างในภาคผนวก) และนำแบบสอบถามซึ่งประทับหมายเลขแล้วไปส่งให้ผู้กรอกโดยตรง (Self-Administered Questionnaire) ในชั้นเรียนที่ได้ติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนล่วงหน้า เมื่อวันที่ ๒,๔,๖ ตุลาคม ๒๕๒๒ จำนวน ๘๐๐ ชุดและรวบรวมแบบสอบถามที่แจกไปกลับคืน เพื่อความรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

จ. สเกลและระดับของการวัด

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ มีระดับการวัด ๓ ประเภท ดังนี้ คือ

๑) การวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal Level of Measurement) เป็นการวัดระดับค่าสุดหรือระดับธรรมดา หมายถึง การบอกจำนวนตัวเลขให้เป็นชื่อของกลุ่ม แต่บางครั้งก็เรียกชื่อจริงแทนที่จะให้เป็นตัวเลข ได้แก่ เพศ ปีการศึกษา วุฒิก่อนเข้าศึกษา ที่อยู่อาศัย และอาชีพบิดา

๒) การวัดแบบจัดอันดับ (Ordinal Level of Measurement) เป็นแบบจัดอันดับที่เป็นเครื่องชี้บอกตำแหน่งของสิ่งของนั้น ๆ สิ่งเดียว แต่ไม่ได้บอกค่ามากหรือน้อย หรือระยะที่ห่างได้แก่ พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งมี ๔ ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคยทำ โดยกำหนดตัวเลขตามตึกกรีของตัวเลือก คือ ๓ ๒ ๑ และ ๐ ตามลำดับ และสเกลวัดความสำคัญทางการเมืองซึ่งเป็นสเกลประมาณค่าแบบรวม (Summated Rating Scales หรือ Likert Scales) ประกอบด้วยคำถามวัดทัศนคติหลาย ๆ ข้อแต่ละข้อถูกกำหนดว่ามีคุณค่าเท่า ๆ กัน และแต่ละข้อมีตึกกรีที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเท่า ๆ กัน อยู่ในรูปสเกลที่มีอันดับต่อเนื่องกัน คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (๕) เห็นด้วย (๔) ไม่มีความเห็น (๓) ไม่เห็นด้วย (๒) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (๑) ตามลำดับ และได้แก้ไขข้อเสียของสเกลแบบนี้ด้วยการทำประโยชน์ส่วนใหญ่ในรูปปฏิเสธเพื่อถ่วงให้สมดุลย์กัน

๓) การวัดแบบภาคขึ้น (Interval Level of Measurement) เป็นการวัดที่รวมเอาการวัดแบบนามบัญญัติและการวัดแบบจัดอันดับ เข้าด้วยกันและแบ่งพิสัยของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นช่วง

แต่ละช่วงมีค่าเท่ากัน ได้แก่ อายุ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และความรู้ทางการเมือง ^๑

จ. การทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือ

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม เสร็จแล้วและได้ตรวจดูถ้อยคำ ภาษาและการจัดลำดับคำถามแล้ว ได้นำไปทดสอบความเข้าใจโดยให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ จำนวน ๒ คน ช่วยตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขและได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง จึงทำการทดสอบแบบสอบถามล่วงหน้า (Pretest) โดยมีจุดประสงค์ คือ

๑) หากความถูกต้องสมบูรณ์ (Validity) เพื่อดูว่า แบบสอบถามมีข้อบกพร่องที่ใดบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขให้สมบูรณ์

๒) หากความเชื่อถือได้ (Reliability) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่หามาได้เชื่อถือได้หรือไม่ โดยการทดลองกับคนกลุ่มเดียวกันก่อน

๓) เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้จะไม่คัดค้านสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๔) เพื่อกะประมาณระยะเวลาที่ได้รับคำตอบจะมีประโยชน์ต่อการวิจัยจริง ๆ

๕) เพื่อดูว่าข้อมูลที่รวบรวมมา มีความสะดวกหรือมีอุปสรรคมากหรือน้อย เพื่อเป็นข้อเตือนในการทำวิจัย

๖) เพื่อกะประมาณจำนวนผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้โดยนับจำนวนที่ส่งแบบสอบถามไป ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยทดสอบจับเวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งแรก และอีกประมาณ ๕ วันต่อมาได้ทดลองแบบไม่จำกัดเวลาตอบ จำนวน ๓๐ ชุด และได้คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแบบวัดความคงที่ภายใน (Measures of Internal Consistency) โดยใช้ Hoyt's Analysis of Variance ^๒

^๑ กมล สุกประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๔๗-๑๐๐; Barbara Leigh Smith, et al., Political Research Methods: Foundations and Techniques (Boston: Houghton Mifflin Co., 1976), pp.102-103.

^๒ อนันต์ ศรีโสภา, หลักการวิจัยเบื้องต้น เล่ม ๑ (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๑๔๔-๑๕๖.

ซึ่งมีสูตร ดังนี้ คือ

$$r_{tt} = 1 - \frac{s_{rem}^2}{s_{among\ Su}^2}$$

- เมื่อ r_{tt} = ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
- s_{rem}^2 = ความแปรปรวนที่วัดไม่ได้
- $s_{among\ Su}^2$ = ความแปรปรวนของแต่ละคน

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามความรู้ทางการเมือง ๑๐ ข้อ ๆ ละ ๒ คะแนน

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามกิจกรรมทางการเมือง ๑๔ กิจกรรม โดยมีคะแนน ๐-๓ คะแนน

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามวัดความสำนึกทางการเมือง ๕ ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง(๕)

เห็นด้วย (๔) ไม่มีความเห็น (๓) ไม่เห็นด้วย (๒) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

Source of Variation	Degree of Freedom	Sum of Square	Variance
Among Subjects	25	120.13	4.805
Among Items	17	13.635	.802
Remainder	425	270.755	.6371
Total	467	404.52	-

$$\begin{aligned}
 r_{tt} &= 1 - \frac{s_{rem}^2}{s_{among\ Su}^2} \\
 &= 1 - \frac{.6371}{4.805} \\
 &= .868
 \end{aligned}$$

ส่วนตอนอื่น ๆ ก็คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเช่นเดียวกัน ส่วนการหาความ

ถูกต้องสมบูรณ์หรือความเที่ยงตรง ผู้วิจัย เน้นถึงความเที่ยงตรงในเนื้อหาวิชา (Content Validity) จากผู้ที่มีความชำนาญโดยการพิจารณาคุณค่าต่าง ๆ ในแบบทดสอบซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ตามสมมุติฐานทั้ง ๔ ข้อ ตามแนวความคิดของ Lester W. Milbrath แห่ง State University of New York และ M. L. Goel แห่ง University of West Florida เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่น ประมาณ .๗๐ ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ลุ่มตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและประมาณเวลาที่ตอบแบบสอบถาม ๒๐ นาที

๓. การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งในการดำเนินงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ จึงต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ เป็นความจริงถูกต้องและเชื่อถือได้

003651

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ^๑

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่มาจากงานสนาม (Field Sources) จากการส่งแบบสอบถาม

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลซึ่งรวบรวมมาจากเอกสารต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ประกอบอ้างอิงในการเขียนรายงาน

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเหล่านี้โดยปราศจากอคติและได้ตรวจสอบการตั้งคำถามโดยสลับเปลี่ยนกันตรวจสอบ (Cross-Check) เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์และมีการทดลองขั้นต้นก่อนเพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขให้ถูกต้องตรงเป้าหมายเรื่องที่วิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามไปให้มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑) การรวบรวมข้อมูลขั้นต้น ผู้วิจัยได้ติดต่ออาจารย์ที่สอน เพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาภายในชั้นเรียนและรอรับแบบสอบถามที่แจกกลับคืน ทั้ง ๓ ห้องเรียน

๒) การคัดเลือกข้อมูล เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและ

^๑ จุมพล สวัสดิ์ยากร, หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๒๓-๑๒๔, ๒๐๒๖.

และเพื่อป้องกันข้อบกพร่องอันอาจเกิดขึ้นได้จากความพลั้งเผลอ หรือความไม่เต็มใจของผู้ตอบ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อคัด เลือกแบบสอบถามที่ขาดข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นในการวิเคราะห์ออก ปรากฏผลการคัด เลือกแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน ๗๕๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ และไม่ได้รับกลับคืน ๕๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕ ดังนี้ คือ

จำนวนแบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ ๗๐๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖๒ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

จำนวนแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ ๓๔ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๗

จำนวนแบบสอบถามที่ไม่ได้ตอบ ๑๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๕

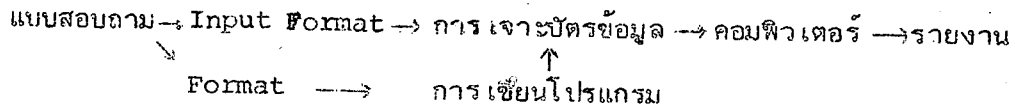
๓. การลงรหัส (Coding) เพื่อที่จะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถาม จำนวน ๗๐๑ ชุด อย่างถูกต้องแล้วนำมาประทับหมายเลขผู้ตอบแบบสอบถาม และจัดทำบัญชีกำหนดรหัส (Coding Instruction) โดยระบุตัวแปร ลำดับที่คำถาม คอลัมน์ เนื้อหา และรหัสเท่าที่จำเป็นในการวิเคราะห์ ตัวอย่าง เช่น

ตัวแปร	คำถาม	คอลัมน์	เนื้อหา	รหัส
V ₁		๑-๓	หมายเลขประจำตัวผู้ตอบแบบสอบถาม	๐๐๑-๗๐๑
V ₂	๑	๔	เพศ	๑-๒
			ชาย	๑
			หญิง	๒
...
...
V ๗๐	๖๔	๗๑	ทัศนคติ	๑-๕

จำนวนคอลัมน์ที่ใช้ ๗๑ คอลัมน์และกำหนดรหัสตามข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์

๓ ประเภท คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง คณะแนวความรู้และสเกลวัดพฤติกรรมและทัศนคติ หลังจากนั้น ผู้วิจัยแปลงข้อมูลจากแบบสอบถามลงในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding Form) ส่งไปเจาะบัตร และนำมาตรวจทานด้วยมือและเครื่อง (Verifying Machine) เขียนและเจาะบัตรโปรแกรม นำบัตรที่เจาะทั้งหมดเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเครื่องคำนวณข้อมูลได้

ต้องการวางแผนภูมิแสดงขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ ดังนี้ ๑

๔. การวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูล (Analysis and Interpretation of Data) หรือผลการศึกษาซึ่งเป็นวิธีการจำแนกข้อมูลเป็นส่วน ๆ เพื่อได้คำตอบที่ต้องการมีดังนี้ คือ

๑. การพิจารณาจัดรูปข้อมูลและการสร้างตาราง การจัดรูปข้อมูลซึ่งเริ่มวางแผนตั้งแต่การออกแบบวิจัยโดยการสร้างตาราง ๒ ประเภท คือ ตารางเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลและตารางสมมุติฐานที่สร้างเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยนำข้อมูลที่ได้จากรายงานคอมพิวเตอร์มาจัดไว้

๒. การอ่านและวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง ซึ่งเสนอในรูปร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองใช้ Chi Square^๒ มีสูตรคำนวณ คือ

$$\chi^2 = \sum \frac{(fo^i - fe^i)^2}{fe^i}$$

เมื่อ foⁱ เป็นความถี่ที่ได้จากการสำรวจ (Observed Frequencies) ในแต่ละเซลล์ และ feⁱ เป็นความถี่ที่คาดไว้จากทฤษฎีความน่าจะเป็น (Expected Frequencies) = $\frac{(C_i r_i)}{N}$ เมื่อ C_i เป็นความถี่ในคอลัมน์รวม r_i เป็นความถี่ในแถวรวม และ N เป็นจำนวนตัวอย่าง

ส่วนค่า α ระดับนัยสำคัญ (Significant Level) ได้กำหนดไว้ ๓ ระดับ คือ .๐๑ .๐๕ และ .๑๐ นอกจากจะใช้ χ² วัดความแตกต่างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ แล้วผู้วิจัยวัดความเข้มข้นของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยใช้มาตรวัด Cramer's V ทั้งนี้ เพราะตัวแปรส่วนใหญ่เป็นแบบนามบัญญัติและค่าของ V นั้นมีขีดจำกัด คือระหว่าง ๐-๑ซึ่งเหมาะที่จะ

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๐-๒๐๖ ; Smith, Political Research Methods, p. 174.

๒ Norman H. Nie, et al., SPSS: Statistical Package for the Social Sciences. 2d ed. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1975), pp. 223-225; Smith, Political Research Methods, pp. 233-236; Blalock, Social Statistics, pp. 275-286; Lyman Ott, William Mendenhall and Richard F. Larson, Statistics: A tool for the Social Sciences. 2d ed (North Scituate, Mass., Duxbury Press, 1978), p. 312.

ใช้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ สูตรของ V กำหนดไว้ดังนี้^๑ คือ

$$V = \left\{ \frac{\phi^2}{\min(r-1), (c-1)} \right\}^{1/2}$$

เมื่อ $\min(r-1), (c-1)$ หมายถึง ค่าต่ำสุดระหว่าง $(r-1)$ และ $(c-1)$ โดยที่ r และ c เป็นจำนวนกลุ่มตัวแปรที่หนึ่งและสองตามลำดับ

$$\phi = \left\{ \frac{\sum X^2}{N} \right\}^{1/2}$$

ค่าของ V นี้เป็น ๐ หมายถึงไม่มีความสัมพันธ์ เป็น ๑ หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างสมบูรณ์ระหว่างตัวแปรโดยมีช่วงความสัมพันธ์ดังนี้ คือ^๒

ช่วงของ Cramer's V	การตีความหมาย
๐ - .๒๕	อ่อน
.๒๖ - .๕๐	ปานกลาง
.๕๑ - .๗๕	ค่อนข้างสูง
.๗๖ - ๑.๐๐	สูง

๕. รายงานการวิจัย รายงานการวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษรและตารางโดยสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับเกณฑ์การตรวจคะแนนก็ยึดหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลตามความเหมาะสมตลอดจนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณเพื่อให้ได้ผลวิจัยที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

^๑ Smith, Political Research Methods, pp. 236-238.

^๒ Ibid., p. 237; Ott, Statistics: A Tool for the Social Sciences, pp. 349-350.